

Dr. Dóczi Sámuel:

Az ipartestületek és a hadigondozás.

A magyar rokkantügy állami szervezése – a rokkantak, özvegyek és árvák illetékeinek rendezését kivéve – kielégítő, sőt elismerésreméltó fokot ért el. Ezzel szemben sok a tennivalónk a társadalmi segítség terén. Nem az áldozatkészség hiányára gondolunk, mert ezen a téren a városok, testületek és egyesek emlékezetes példáit nyújtották a szociális kötelességteljesítésnek. Amikor további cselekvésről szólnak, olyan szolgáltatokra és intézkedésekre gondolunk, amelyek pénzben meg nem becsülhető segítséggel viszik előbbre a rokkantak és elsősorban az ipari térre törekvő rokkantak ügyét.

1. Munkaközösségek.

Ipari kenyérkereső munkájuk formája szerint különválasztjuk a munkások és önálló iparosok kérdését és ezúttal csupán a munkásviszony alapján dolgozó rokkantak kérdését kívánjuk közelebbről szemügyre venni. Itt rá kell mutatnunk arra a teljesen bevált intézményre, amely Németországban honosodott meg. Ott a munkaadó- és munkásszervezetek együttműködése alapján minden nevezetesebb szakmában bevezették a rokkantak támogatása céljából való munkaközösségeket, amelyek általános feladata a szakmából való rokkanttá vált munkásoknak a foglalkozásukhoz való visszavezetése, csökkent munkaképességüknek a lehetőséghez képest való visszaszerzése, minél teljesebb keresetük biztosítása, végül szakmájukban való tovább- vagy átképzése.

2. A munkaközösségek teendői.

Ennek a munkaközösségnek megszervezése nagy vonásaiban mindenütt ugyanaz és nagyjában megfelel annak a megállapodásnak, amelyet ilyen értelemben a magyarországi grafikai munkások a főnökegyesülettel annak idején kötöttek. Az újabb német munkaközösségek azonban ezen túlmennek. Nem elégszenek meg a

munkaviszony lényegesebb feltételeire kiterjedő elvi megállapodásokkal, amelyek rendeltetése elsősorban a szó közönséges értelmében vett munkásvédelem és amely abban áll, hogy a minimális munkabért, a maximális munkateljesítményt megszabják és ezenfelül még esetleg azt is kimondják, hogy mely telepek mennyi rokkantat kötelesek foglalkoztatni.

A munkaközösségek legújabb típusai magasabb és aktuálisabb szempontokból indulnak ki.

Minthogy Németországban az iparágak tekintélyes részében kollektív szerződések szabályozzák a munkafeltételeket, ezáltal a rokkant munkásnak csupán olyan támogatásáról lehet szó, amelynek területe a kollektív szerződésen kívül esik. Ez a terület magában foglalja a munkaképesség visszaállítását, a keresőképesség megszerzését, a munkaalkalom biztosítását és a változott munkaképességnek megfelelően igazodó díjazás szabályozását.

A példa kedvéért helyénvalónak látszik annak az egyezségnek részletesebb ismertetése, amelyet a német festőiparosok kötöttek a festőmunkások szakszervezetével.

Ennek főbb rendelkezései a következők:

3. Egy német példa tanulságai.

A hadirokkant szakmunkások lehetőleg szakmájukban és azon az ipartelegen alkalmazandók, amelyek kötelékében bevonulásuk előtt állottak. A munkaadó és munkásai támogassák a rokkant munkást abban a törekvésben, hogy munkateljesítményét lehetőleg az ép és egészséges munkástól várható fokra emeljék. Ha a rokkant a szakmabeli munkára nem alkalmazható, akkor olyan beosztására kell törekedni, amelynek csonkulása mellett is megfelelhet. Így műtermi vagy irodai segéderőnek, anyag- vagy raktárkezelőnek, felügyelőnek alkalmazandó. A rokkant továbbképzését kell lehetővé tenni, ha valamely rokontermészetű munkanem elsajátítása előnyére válhatnék. Ilyenkor közben kell járni az állami és városi hatóságoknál és rokkantügyi intézményeknél, hogy a szakiskolai kiképzés idejére vállalják magukra a rokkant eltartását. Ha a rokkant sérülésének vagy csonkulásának természete miatt egyáltalán nem alkalmazható régi szakmájának körében, akkor a munkaadó és munkásszervezetek közös, támogató tanácsadása és irányítása mellett olyan alkalmazást kell keresni számára, amely állapotának és képességeinek megfelel. Az elhelyezés lehe-

tőleg a szakma speciális munkaközvetítő szervei útján történjék, ilyenek hiányában a munkaadók vagy mások helyi szervezeteit (ipartestületek, szakegyesületek) kell igénybe venni, amelyek tartásának fenn állandó érintkezést a helyi rokkantintézményekkel, a kórházakkal és hatóságokkal, vegyenek részt a pályairányításban, tartsák nyilván a szakmabeli rokkantakat és az elhelyezéseket. A munka díjazása tekintetében a kollektív szerződések irányadók. Azon a címen, hogy a rokkant rokkantsági járadékot vagy sebessülési pótdíjat kap, levonást eszközölni nem szabad, csupán a munkateljesítmény tényleges csökkenése jöhet számba valamely alacsonyabb bérosztály alkalmazásánál.

A mi viszonyaink mellett nem lehet ezeknek az üdvös és jelentőségteljes munkaközösségeknek olyan elterjedésére számítani, amelyet Németország ipara elért. Ennek első feltétele a szervezetségnek az a viszonyossága és általánossága volna, amely a német munkapiacot és ipari közeletet jellemzi. Mivel azonban egyetemes és szakok szerinti érdekképviseltek munkaadók és munkások részén nálunk is elég szép számban vannak, a rokkantügy társadalmi szervezésének ezt a fontos ágát idehaza is munkába kell venni.

4. Legközelebbi teendőink.

Annak a fontos munkának körében, amelyet a háborús ipari viszonyokból a béke állapotára való átmenet előkészítése fog megkívánni, ezek a munkaközösségek is jutnak szerephez. A hadból visszatérő munkások fokozatos munkábaállítása és katonai szolgálatuktól megváló iparosok támogatásában a!ó közreműködés is ide tartozik. Ezért kívánatos az idejében való szervezkedés.

Az első teendő a keretek megállapítása. Ez mindenütt, ahol van ipartestület, már kész. Ahol t. i. békéltető bizottság van, (Budapestén szakmák szerint), ott a bizottság vegye át ezt a munkát. Ahol nincs békéltető bizottság, ott ez ehetne az e járás, hogy akár az ipartestület előljárósága, akár annak egy bizottsága, kiegészíti magát olyan szakemberrel, aki hadigondozói munkával már foglalkozott, azután megalakul, kijelöl egy-két előadót és munka-programmot készít. Elsősorban érintkezésbe lép az ottani munkásokkal és alkalmazottakkal. Azok is kiküldenek egy bizottságot. Ez a bizottság és az ipartestület bizottsága megegyeznek arra nézve, hogy a közös pártatlan elnök és a közös előadó, illetve a

közös munkaszerv, hol tartja hivatalát, tájékoztatják a hatóságokat és a közönséget programjuk felől és felveszik a pozitív cselekvés munkáját.

5. Munkaprogramm.

Általánosságban az lehetne a munkaprogramm, amit fentebb a 2. és 3. pontok alatt felsoroltunk. Részletesebben az ipartestületek teendőit a következőkben lehetne kifejteni.

A rokkantak érdekében.

Az ipari térre törekvő rokkantak gyámolításának legfontosabb részletei ezek: *a kiképzés, a pályairányítás, munka vagy állás szerzése, vagy az önállósítás.*

Az első feladatot az országos hadigondozó hivatal végzi el a rokkantiskolák útján. Már a második feladat körében az ipartestületeknek is jut szerep, amennyiben az egyes rokkantügyi szervezetek valószínűleg igénybe fogják venni az ipartestületeket annak a kérdésnek elbírálásánál, hogy a rokkantak milyen munkára, vagy mely iparág üzésére alkalmasak, melyik iparág felé irányíttassék a rokkant? Éppen így szerepet kell vállalni az ipartestületeknek a munkaközvetítés terén is, valamint bizonyos részben az önállósulásra törekvő iparosrokkantak támogatásában is.

Természetes, hogy most még csupán körvonalaikban lehet ezeket a szerepeket látni és ha mégis szó esik róluk, ez csupán azért történik, mert célszerű, ha az ipartestületek ezeknek a feladatoknak ellátására elkészülnek.

Hogyan fognak ezek a helyi szerepek és helyi munkakörök a gyakorlatban alakulni?

Minden helységben kell állandó tanácsadó és útbaigazító iroda. Ez az iroda, ott, ahol más alkalmas intézmény (jogvédő, ingyenes tanácsadó stb.) nem akad, az ipartestülettel kapcsolatban fog megalakulni.

Kívánatosnak látszik, hogy az iparosság érdekképviselői nemcsak a helyi hadigondozó szerveknél, hanem a magasabbfokúaknál is jussanak munkához és hogy az ipartestületeknek ez a támogató munkája egy helyről, az ipartestületek központi szervéből, az ipartestületek országos szöveti égeből irányíttassék.

Szükséges ezenkívül, hogy akár a hadigondozó hivatallal! kapcsolatban, akár attól különállóan, külön központi kisipari tanácsadó iroda létesíttessék, amely állandóan nyilvántartja a kis-

ipari rokkantakció összes kérdéseit, annak újabb fejleményeit s ahová az ipartestületek mindig közvetlen tanácskérésrel fordulhatnak.

A most leírt szervezet körében az ipartestületekre támaszkodó helyi közegekre vár a legfontosabb munkakör. Nevezetesen ez támogatja a rokkantat a munkakeresésben s amennyiben nem volna kiképezve, gondoskodni igyekszik arról, hogy a rokkant lehetőleg még a kórházban vagy később a lábadozás ideje alatt a megfelelő elméleti oktatásban és később ipari kiképzésben, illetve továbbképzésben is részesíttessék.

Ugyanez a helyi szerv irányítja az önállósuló rokkantat a megfelelő iparág kiválasztásában. Ebben a körben természetesen jórészen olyan iparágak jöhetnek szóba, amelyek nálunk még újak, vagy amelyek az illető községben még nincsenek képviselve. Esetleg szóba kerülhet az is, hogy valamelyik szakmabeli iparos eddig félkész állapotban beszerzett áruját esetleg nyersanyag állapotában szerzi be, hogy azt a félkész állapotig való megmunkálásra a rokkantnak kiadhassa, vagy pedig valamely eddig teljesen kidolgozott anyagot csak félkész állapotig dolgozza fel műhelyében és konfekcionálásra kiadja a rokkantnak.

A pályairányítás munkája nagy gondosságot igényel. E részben az ipartestületeknek az lesz a szerepük, hogy kijelölik a tanácsadó iparosmestereket, akik véleményt mondanak arról, vajjon a rokkant alkalmas-e valamely iparág üzésére, vagy ha másképen óhajt vele foglalkozni, mely munkanemeket vállalhatja magára?

További munkaköre az ipartestületnek a munkaközvetítés. Az ipartestületnél kell nyilvántartani, hogy ki alkalmazhat rokkantat és az ipartestülethez fordulnak azok a rokkantak, akiknek munka kell. Ez tulajdonképp a legfontosabb teendője az ipartestületnek. Egyúttal a legnehezebb, is, mert nemcsak arról van szó, hogy a munkák sőt összehozza a munkát kínálóval, hanem arról, hogy a hiányos munkaképességű kezdő munkást olyan mester jóindulatába ajánlja, akit nem bánt az, hogy bajlódnia kell egy csökkent teljesítőképességű felnőtt tanonccal, hogy megfelelő munkát és beosztást keli keresnie egy alkalmazottja részére, akinek hazafias kötelességből létfenntartást kell biztosítania.

Szükséges tehát, hogy az ipartestület két vezető embere, az elnök és jegyző odaadó érzéssel és szociális gondoskodással vállalják a rokkantügyi pártfogás terhes munkáját és hogy annak el-

végzésére alkalmas munkatársakat találjanak. Amennyire lehetséges, minden népesebb iparágra nézve alakítsanak csoportokat s minden egyes csoportban legyen egy-egy tanácsadó iparos, aki már a kórházban vagy a rokkantiskolában igyekezzék megismerni a rokkantnak hajlamait és képességeit. Már ott készítse elő a rokkantat azokra a nehézségekre, amellyel az általa választott iparágban találkozni fog, később pedig tartsa szemmel a rokkant haladását és támogassa őt tanáccsal és tettel, valahányszor megakad.

Ez főleg akkor szükséges, amikor a rokkant önálló iparossá akar válni és ezelőtt sohasem vezetett önállóan üzletet.

Az ilyen tanácsadók kiszemelése, gyűjtése és képzése is az ipartestület dolga lesz, amelyet meg fog könnyíteni a rokkantügyi szakirodalom kifejlődése. Nálunk is vannak már idevágó könyvek, épp ezért célszerű lesz ezeket mennél több előjárósági tagnak és iparosnak kezébe juttatni. Aki ugyanis a rokkantügynek alapvető részét nem ismeri, az nem lesz képes a reáharuló feladatoknak megfelelni.

Később is fontos szerep jut az ipartestületnek a rokkantgyámolítás terén. Az új rokkantiparos nem lesz képes egymagában nagyobb vállalatot lebonyolítani. Akár szerződéses társulás útján, akár pedig alkalmi csoportban több iparossal együtt kell megszervezni ilyen nagyobb megrendelés kivitelét. Ilyenkor az ipartestület' bocsássa rendelkezésére erkölcsi befolyását, támogassa a vállalkozó csoportot, járjon kezére a megrendelés és a szükséges anyag és hitel megszerzésében.

Ehhez hasonló eset már 1916. elején előfordult egy vidéki városban, ahol a gazdasági munkabizottságok az orosz foglyok lábbelijének és ruhájának javítási munkáit kívánta biztosítani és ahol arról volt szó, hogy az ipartestület tegye ezt lehetővé. Itt rokonszenvvel fogadták azt a gondolatot, hogy az ipartestület erkölcsi irányítása mellett rokkantiparosok vállalkozzanak a munkára, amelyhez megfelelő mesterségű orosz foglyokat adtak az illető iparosoknak rendelkezésére.

Egy másik szerepe lehet az ipartestületnek a rokkantgyámolítás körében a munkásképzés kérdésével kapcsolatban. Több városban felmerült ugyanis az a gondolat, hogy az iparosrokkantok egy részét olyan intézetekben foglalkoztatják, amelyek egyúttal inasotthonok is volnának az újabb iparogeneráció nevelésére. Az inasotthonok megszervezése, a bennlakók szakbeli oktatása, a

rokkantak foglalkoztatása körül sok hálás szerep és kiterjedt munkakör vár az ipartestületekre és azok vezetőire, akiknek idetartozó munkásságát előre nem lehet kijelölni. A gyakorlat fogja megmutatni, hogy hol, milyen módon kapcsolódhatik bele legszervezetesebben ez a munka a rokkantgyámoltás fontos feladatába. Egyelőre a legfontosabb óhajtás, hogy az ipartestületek eleven érzéket és teljes megértést mutassanak e feladat iránt.

A hadiárvák érdekében.

Az ipari pályákra törekvő hadiárvák egy része a gyárakban fog elhelyezést találni, másik része kisiparosokhoz kerül.

Ez az utóbbi csoport irányítás, kiképzés, gondozás dolgában az ipartestületek közreműködésére fog szorulni.

Az esetek jó részében ugyanis ez lesz a dolgok lefolyása:

Az árvaszék vagy a serdületlen hadiárvákat ellátó intézmény a tanoncjelölt árva képességeinek és hajlamainak megfelelő iparágat fog ajánlani. Amikor nem akad gyár, amelyik ilyen iparágat magában foglal, vagy amelyik hajlandó vagy képes tanoncot felvenni, vagy amikor az árva gyámja határozottan a kisipari műhelyben való kiképzést kívánja, az ipartestület (Budapesten a szakipartestület) dolga lesz a tanító iparost javaslatba hozni, a tanoncot elhelyezni és ügyelni a kiképzés alaposságára.

Az ipartestületeknek igen hálás és fontos szerep jut a kisipari tanoncotthonok létesítése és fenntartása körül. Már eddig is több városban sikerült az ipartestületek kezdesére a tanoncotthonok megszervezése és meggyőződésünk, hogy az állam, a városok és a társadalom támogatása mellett a jelen viszonyok mellett széles körökben fog sikerrel járni a kezdeményezés.

Erre mutat az is, hogy a kereskedelmi és közoktatásügyi miniszterek nagyobb figyelmet kívannak a tanoncotthonok ügyének szentelni és hogy a most folyamatban levő társadalmi gyűjtés eredményéből megfelelő rész fog jutni a tanoncotthonoknak is.

Nem utolsó sorba való az az érdem is, melyet az ipartestületek e téren a gyűjtés szervezése és ellátása révén szerezhetnek. Igaz ugyan, hogy a hadi jótékonyági akciók már meglehetősen mértékben vették igénybe a mindenkor áldozatkész magyar iparosvilágot is, mivel azonban ebben az esetben az iparosokat közvetlenül és legkomolyabb érdekeikben érintő országos és nemzeti kérdésről van szó, valószínű, hogy a gyűjtés a kívánt eredménnyel fog járni.

Erre már csak azért is lehet számítani, mert a kisebb-nagyobb vagyონrészeknek közcélokra való rendelése kellő szervezés mellett sokkal eredményesebb, mint akkor, ha magára marad és a véletlentől függ.

Nyugalomba vonult jómódú iparosok és iparosok özvegyei gyakran száznak valamit ipari közcéloknak. Ha a hadiárva-akciót a sajtó és a vezető ipari körök állandóan előtérben tartják, valószínű, hogy az adományozók a hadiárvatámogatásnak fogják juttatni, amit jótékony célra száznak. Alig múlik el hónap ilyen alapítványok nélkül. Így legutóbb Baján egy özvegyasszony főtéren levő házának felét a bajai ipartestületnek hagyta végrendeletében.

Az egészen kis összegű gyűjtés is hozhat komoly eredményeket. Az ipartestület az iparosok, minden iparos pedig az üzletfelei körében indíthat gyűjtést, amelyet a helyi hatóságok is bizonyára teljes készséggel fognak támogatni.

Ilyen irányú kezdeményezésről kaptunk hírt Sopronból és Nagyváradról is.

Az utóbbi városban maga a rendőrfőkapitány állott annak a mozgalomnak élére, amelyet az iparos-hadiárvaik segélyezése végett indított az ottani ipartestület. A gyűjtésnek már eddig is figyelemreméltó eredménye van.

Szerepe és munkája akadhat az ipartestületnek a majdan felállítandó tanoncotthonok vezetése és fenntartása körül is. Akár az állam, akár a város, vagy a gyermekvédő liga fogja alapítani az otthon, az «iparosok közreműködése nélkül nem fog boldogulni. Az első teendő az elhelyezendő tanoncok összeírása lesz. Megállapítják, hogy mely iparosok kívánják tanoncaikat az otthonban elhelyezni, mely iparosok tartanak számot az otthon utján tanítómestert kereső tanoncra, mely jobbmódú iparosok hajlandók az otthon költségeiből részt vállalni?

A szervező munkának mindez a sok apró részlete el sem képzelhető az ipartestület buzgó és lelkes munkálkodása nélkül. Ebben rendszert teremteni, mindezt irányítani az előkészítés dolga, amelyet már most kell napirendre tűzni.

Már eddig is több ipartestület tudta az államot, a megyét, a várost és a kamarát tanoncotthon alapítására hangolni. Ezidőszerint is több ipartestületi tanoncotthon van alakulóban. Ezek példái azt igazolják, hogy az illetékes körök szívesen látják az ipartestületek kezdeményezést. Épp ezért, ahol csak kívánatosnak

és szükségesnek látszik tanoncotthon létesítése, tűzze ki az ipar-
testület a kérdést napirendre, jelentse be az Országos Hadigondozó
Hivatalnál ilyen otthon alapítására, vagy az alapításban való rész-
vételére vonatkozó készségét, állapítsa meg, hogy mekkora a
megye, a város, a kamara és az ipar-
testület valószínű támogatása?
A hadiárva üzetének vezetése, szemmeltartása, a segélyek ki-
eszközlése is idetartozik. Erre tett praktikus javaslatot Melhó Ber-
talan szöv. alelnök.

Iparosasszonyok a hadiözvegyekért és árvákért.

Az állami rokkant- és árvagondozás ellátásával párhuzamosan
kell haladnia a társadalmi gondoskodásnak is. Mert kétségtelen,
hogy az itthon maradt férfiak és a háború közvetlen szenvedesei-
től megvédett asszonyok társadalma nem tett eleget kötelességé-
nek azzal, hogy önkéntes jótékonyági adóját gyűjtéssel vagy ada-
kozással leróta. A hadiárva elvesztett apjának pótlásáról van szó.
Azt a gondoskodást, azt a családi meleg szeretetet kell pótolni,
amit édesatyjától várhatott. Ezt pedig még a nyilvános ellenőrzés
alatt vezetett állami vagy megyei árvaházban sem kaphatja meg.
Ezt csak a szociális tartozások súlyát és tartalmát melegen átérző
asszonyok gondozása adhatja meg az árvának ott, ahol anya
sincs, ahol pedig az anya életben van, az anyának módot kell
adni gyermeke nevelésére. Az anyán keresztül kell védelemben és
gondozásban részesíteni a hadiárvát. A védelemnek ezt a meleg-
séggel teljes, ideális alakját elsősorban a magyar iparosvilág női
társadalmától várhatja el az ország. A magyar iparost a céhvilág
romantikus idejében, de a modern kapitalisztikus termelés napjai-
ban is, a tisztaságában példás, a gyermekei jövőjét féltékenyen
védelmező családi élet jellemezte. Ha van osztály a magyar társa-
dalomban, amelyben a szülők a maguk javának elébe teszik gyer-
mekük javát, akkor az iparososztály az. És amikor a jóra való
magyar iparosoknak nagy sora áldozta fel a haza üdvéért életét,
fog akadni, kell akadnia minden városban iparosnak, aki vállalja
az árván maradtak gondozását, kell akadnia iparosasszonynak, aki
az özvegyen maradt anyát támogatni kész árvája felnevelésében.

A magyar iparosasszonyok nemzeti ügye ez, amely csak utolsó
sorban kivan áldozatot anyagiakban, vagy lemondást pénzben ki-
fejezhető javokról. Szeretetnek pótlását jelenti ez a segítség, a
bajban való vigasztalást és baráti istápolást A szorultságában

bátortalan özvegy bátorítást keres, elveszített önbizalmának pótlása után kutat. Aki ezt hozza néki, a jótétemények legnagyobbikát gyakorolta vele szemben.

Ezer és ezer formában kaphat ez a jóindulat megnyilatkozást. Magamhoz fogadom a serdületlen gyermeket, míg anyja ellátja a napi munkáját. Támogatom őt munka szerzésében, az élelemmel vagy ruhával való ellátásában, kezére járok, hogy gyermeke megfelelően iskoláztassák, segítséget szerzek neki igazának kikutatásához ügyes-bajos vagy pörös dolgaiban. Lehetetlen elsorolni, hogy milyen alakban állhat a jószívű asszony egy özvegy szolgálatára.

A legfontosabb az, hogy ez a segítő készség, ez a támogató hajlandóság szervezetet kapjon. Kívánatosnak látszik, hogy a magyar iparosasszonyok ezt a nagy feladatot idejében munkába vegyék.

Gondoskodni kell minden nagyobb iparosvárosban az iparosasszonyok olyan társadalmi szervezetéről, amelyhez az özvegyek bizalommal fordulhatnak árvájuk dolgában és toborozni kell olyan iparosasszonyokat, akik egy-egy árvának az anyán keresztül való védelmezését magukra vállalják.

Tegyenek a magyar iparosasszonyok tanúságot arról, hogy nagy ügyekben is megteszik kötelességüket. Mutassanak példát a többi osztálynak annak a munkának szervezésére és elvégzésére, amely a magyar társadalomra a hadiárvák ellátását illetőleg hárulni fog.

A hadból visszatérő iparosok és munkások érdekében.

A legelői említett szervezet sok hasznos munkát végezhet a hadból visszatérő iparosok és munkások támogatása körül is. Minden segítő munka, amit a rokkantak, az özvegyek és az árvák boldogulásának előmozdítása kivan, szükséges és elmaradhatatlan a műhelyébe visszatérő iparos és munkás érdekében is. Ennek adósságait rendezni kell, szerszámot, anyagot kell a kezébe adni, megrendelést és hitelt kell számára biztosítani. Az átmenetgazdasági intézkedések országos apparátusának szüksége lesz legelső fokon helyi szervezetre, ezeknek megalkotása pedig feleslegessé válik, ha rendelkezésre állnak olyan munkaszervek, amelyek a hadigondozás terén már tapasztalatokkal rendelkeznek.

Ezek nagy vonásokban azok a teendők, amelyek a kereskedelmi minisztérium által szem előtt tartott új hadigondozási társadalmi szervekre várnak. Hogy az ipartestületek a teendőket milyen formában és milyen eredményekkel tudják ellátni, az jó részben a központi vezetéstől és irányítástól függ. Ennek a terhét a Szövetségnek kell vállalnia, akkor azonban gondoskodnia kell az *ezzel járó anyagi terhek* megfelelő fedezéséről is.